

Hüsran Dolu ve Yılmış Bir Şair: William Faulkner

Agora Kitaplığı tarafından yayımlanan modern edebiyatın en önemli kurucu yazarlarından ABD’li romancı William Faulkner’la yapılan söyleşiler etrafında genişleyen *William Faulkner’la Konuşmalar* adlı yapıt, Faulkner efsanesinin ruhunu yakalamamızı sağlayan, oldukça kıymetli bir çalışma. Kitap sadece söyleşilerden oluşmuyor; yazarı tanıyan, bir vesileyle görüşmüş olan insanların, yayıncılarının, okurlarının izlenimleriyle de zenginleşiyor. *William Faulkner’la Konuşmalar*, *Ses ve Öfke*’nin yazarını kendi ağzından tanıma imkânı sunduğu kadar etrafındaki insanların tanıklıklarıyla da yazarın hayatına, yazarlığına, modern edebiyata ışık düşürüyor.

Faulkner’ın Missisipi, Oxford özetinde Güney’in hikâyesini anlattığı çokça söylendi. Ama Hamilton Basso, bu duruma karşın aslında Faulkner’ın Güney hakkında yazmadığını, kendi Güney imgesini anlattığını ve bu imgenin arkasında her zaman kendi dünya imgesinin olduğu kaydını düşüyor. Anthony Buttitta’nın da belirttiği gibi Oxford, Faulkner romanlarında Jefferson olarak geçer. Çünkü Faulkner şehrin bazı yerlerine, simgelerine kendi uydurması olan çeşitli karakterler ve olaylar atfetmiştir. Buttitta, Faulkner’ın Oxford ile kurduğu ilişkiyi en üst sınıra kadar taşır, “*Faulkner, kendini Jefferson’un tek sahibi ve maliki addeder.*” Basso ve Buttitta’nın

bu tespitleri bize sadece Faulkner’ın yerele evrensel uzanan büyük anlatısının ipuçlarını vermekle kalmıyor, yereli evrensel ulaşmanın önünde bir engel gibi gören anlayışımıza da çok şey söylüyor. Güney ve romanı bağlamında söylediği, “*Güney, roman yazarının yetişmesi açısından uygun bir yerdir çünkü oranın insanları geçmiş hakkında çok konuşurlar.*” sözü Susan Sontag’dan bugünlerde okuduğumuz şu cümleyle tamamlanmış gibidir, “*Sanat, geçmişin şimdideki en genel hâlidir. Mazi olmak, bir açıdan sanat olmaktır.*”

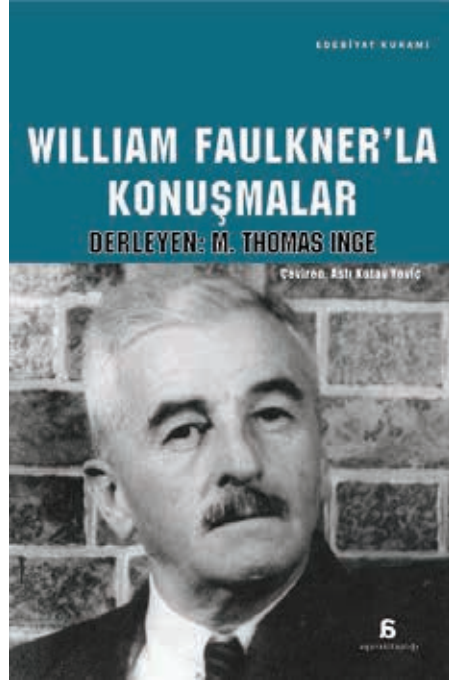
Faulkner, kitap boyunca edebiyat üzerine uzun boylu cümleler söylemekten özellikle kaçınan bir yazar olarak karşımıza çıkıyor. Eleştiriye duyduğu kayıtsızlık onun en çok bu özelliğinden besleniyor. Ama edebiyatın mutfağında gelmiş ve kurgunun, kurmacanın dilini çözmüş, yazarlığı bir noktadan alıp bir başka noktaya taşıması bir yazar olarak şu sözleri de söylemekten geri durmuyor, “*Hiçbir yazarın gerçekten gördüğü veya duyduğu şeyleri yazdığını ya da kâğıda döktüğünü düşünmüyorum, çünkü yazar doğruyu söyleme konusunda doğuştan yetenezsizdir. Değiştirmesi gerekir. İşte, bu yüzden de yazarın yaptığı işe kurgu diyoruz.*” Bir başka vesileyle söylediği, “*Yazar, çalışıyor mu yoksa yalan mı söylüyor olduğunu bilemeyecek kadar meşguldür. O yalnızca bir hikâye anlamaktadır.*” sözüyle de edebiyat ve gerçek(lik) meselesini yazar cephesinden bakarak, görünür kılmaktadır.

Yazarken sanki bütün yazarlardan çok kendisi için yazmış bir yazardır. Kendisine yöneltilen, “*Eğer dünyada kalan son insan siz olsaydınız da yine yazar mıydınız?*” sorusuna verdiği şu cevap, “*Evet, yazardım. Bir yazar unutulmuş duvarının ardına geçtiği zaman bile, duvara ‘Kilroy buradaydı.’ gibi bir şey yazacak kadar duracaktır.*” bu kanımızı enikonu pekiştirir. “*Yazıyorum çünkü Balzac, Dostoyevski ve Shakespeare’i gölgede bırakmak istiyorum.*” sözleri ise onun gözü pekliliğinin ve büyük iddiasının bir itirafı niteliğindedir.

Bir plan çevresinde mi çalıştığı yoksa romanının yazarken mi geliştiği sorusuna verdiği cevap, bir yazarlık dersi niteliğindedir, “Kendi kendine gelişiyor diyebilirim. Genelde karakterle başlıyor ve o karakter ayağa kalkıp hareket etmeye başladığında benim tek yaptığım, elimde kâğıt ve kalemle arkasından gidip söylediklerini ya da yaptıklarını yazmak oluyor yani hikâyeyi o yönlendiriyor. Anlatırken bir bütünlük, tutarlılık ve vurgu olmasında ısrar eden zihnimin arkasındaki polis memuru dışında bana çok az iş düşüyor. Her şeyi karakterler yapıyor, ben değil.”

Yıllar önce okuduğum bir yazıda Faulkner’ın Japon’ya da bir okurunun kendisine yönelttiği, “Romanınızı (sanırım Ses ve Öfkeydi M.Ö) üç kez okudum ama hiçbir şey anlamadım.” cümlesine, “O zaman bir kez daha okuyun.” şeklinde kayıtsız bir karşılık verdiğini hatırlıyorum. Faulkner, anlaşılma meselesi üzerine de birçok okurunu ikna ettiğine, edeceğine inandığım şu güçlü açıklamayı yapıyor, “Hiçbir yazarın anlaşılmasız olmak adına anlaşılmasızlık yapmaya vakti yoktur. Sebebi o an anlatmaya çalıştığı hikâyeyi anlatacak bir yol düşünmemesidir.” Bu bağlamda bir başka soruya ise kendisinden üçüncü tekil şahıs kipiyle söz açarak, “(Faulkner) Hiçbir zaman isteyerek anlaşılmasız yazmamıştır, anlaşılmasızlığın bir kusur olduğunu düşünmektedir, yazdıklarında bir anlaşılmasızlık görmemektedir.” cümlesiyle yanıt veriyor.

Aslında hep şiiri kovalamış, şairin büyüüne, gizine inanmış bir yazar olarak şiirle roman arasında ilginç bir ilişki kurar, “Bana göre insanın yüreğini ifade etmesi açısından şiir birinci sırada gelir. Başarısız olan şair, kısa hikâye yazarı olur. Başarısız olan kısa hikâyeye yazarına kalan tek şey ise roman yazmaktır ve böylece roman yazarı olur.” “Roman yazarı olmaktan mutluymum ama şair olmak isterdim. Hatta aslında hüsrana dolu ve yılmış bir şairim.” sözü çok sahici bir sancının karşılığı olarak

dile gelmiş gibidir. Şiir yazmayı bütün ateşin tek bir yerde toplandığı rokete benzeten Faulkner, mükemmel şiirin de gençler tarafından yazılacağı kaydını düşmüştür. Şiir için gençliği işaret ederken roman yazmak için en iyi yaşın otuz beş ile kırk beş arasındaki dönem olduğunu belirtir.

Yazarın yarattığı kötü kahramanlara karşı duyduğu sorumluluk ve kötü kahramanlarla hayat arasında kurulan ilişkiyi ise şu cümleleriyle anlatır, “Yarattığım karakterlerin bazularından ciddi anlamda nefret ediyorum ama onları yargılamak, suçlamak bana düşmez; onlar oradır; hepimizin içinde yaşadığı sahnenin bir parçasıdır. Bu insanlardan bahsetmeyi reddederek kötülüğü ortadan kaldırmış olmayız.”

Peki, bu büyük yazarın en çok sevdiği kitabı hangisidir, “Yazarlar her zaman yeni bitirdiği ya da üzerinde çalışmakta olduğu kitabı çok sever. Ama kitaplarınız sizin çocuklarınız gibidir. Tıpkı bir ebeveynin geceleri onunla uykusuz kalması kalıp hastalığın acısını çektiği hasta çocuğuyla

daha özel bir ilişkisi ve düşkünlüğü olması gibi yazar da zayıf bile olsa kendisine en fazla ıstırap çektiren ve çok çabalmasına yol açan kitaba özel bir sevgi besler. Benim nezdimde bu Ses ve Öfke'dir." Ses ve Öfke, Faulkner için bu kadar kıymetli olmasına rağmen daha ikincil düzeyde kalan romanı Kutsal Sığınmak onun edebî kamu tarafından bilinmesinin, tanınmasının önünü açmıştır. Bu yönüyle de büyük yazarın büyük yolcuğunun her zaman büyük kitaplarla değil bazen daha küçük kitaplarla da çizildiğini belirtmek gerekiyor.

Kitapta sadece edebiyat üzerine konuşmalar, değerlendirmeler yok. Faulkner, yaşadığı zamanın en ateşi sorunlarından olan zenci, beyaz ayrımı üzerine de önemli tespitlerde bulunuyor, "Güney'de ilk kölenin satıldığı güne lanet etmek için artık çok geç. Zencilerin eşit olması gerektiğini söyleyen kanun ve mahkemelere karşı çıkmak da aynı derecede beyhude. Bu, Alaska'da yaşayıp kara karşı olduğunu söylemeye

benzer." O kurşundan ağır günlerde yine ibreyi insanın eşitliğinden yana kırmıştır, "Zenciler de beyazlarla tıpkı beyazların zencilerle karışmak istemediği gibi birleşmek istemiyorlar. Sadece birleşmeme kararını verebilme hakkına sahip olmak istiyorlar."

Bütün ününe ve görkemine rağmen Hemingway ile mücadelesini de içten içe sürdürmüştür, "Hemingway'in hiç cesareti yoktur, hiçbir zaman riske girmez. Okuyucunun sözlüğe bakıp doğru kullanılıp kullanılmadığını kontrol etme ihtiyacı duyacağı kelimeler kullanmamasıyla bilinir." sözü *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'un yazarını bir hayli incitmiştir.

Faulkner'la Konuşmalar has edebiyata, sahici yazına doymak isteyen bütün okurlara çok şey vaat ediyor. Değil mi ki Faulkner'ın adını andığımızda anda dahi yazınsal olan nesne bir nitelik, değer sıçraması yaşar.

Mehmet ÖZTUNÇ